SERÇEV
SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLAR DERNEĞİ

Kapsayıcı Afet Yönetimi Rehberi

Avrupa Birliği sivil düşün

Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Serebral Palsili Çocuklar Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Kapsayıcı Afet Yönetimi Rehberi

Afetler, toplumun her kesimini etkileyen olaylardır; ancak gereksinimli bireyler bu durumlarda daha savunmasız olabilir. Bu rehber, afet öncesi, sırası ve sonrasında gereksinimli bireylerin güvenliğini sağlamak için ailelere, kamu çalışanlarına ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik pratik bilgiler sunar.

Hedefimiz, herkes için kapsayıcı bir afet yönetimi anlayışı oluşturmak ve kriz durumlarında daha güçlü bir dayanışma sağlamaktır.

“Biz ilk önce vatandaşız, bize gereksinimliliğimizden önce tanınan hakların vatandaşlık haklarımız olduğunu bilmek gerekiyor.“

1. Gereksinimli Bireyler İçin Afet Hazırlığı Neden Önemlidir?

Gereksinimli bireyler, afet durumlarında fiziksel, duyusal veya zihinsel kısıtlamalar nedeniyle daha büyük zorluklarla karşılaşabilir. Tahliye sırasında erişilebilirlik sorunları yaşanabilir, kriz anında iletişim güçlükleri ortaya çıkabilir ve ihtiyaç duydukları tıbbi malzemelere ulaşmak zorlaşabilir. Bu nedenle, afetlere hazırlık aşamasında gereksinimli bireylerin ihtiyaçları dikkate alınmalı, planlamalar bireysel durumlara göre yapılmalıdır.

2. Afet Öncesinde Yapılması Gerekenler

İhtiyaçların Belirlenmesi

Her gereksinimli bireyin ihtiyaçları farklıdır. Aşağıdaki sorular bu ihtiyaçların belirlenmesine yardımcı olabilir:

- *İlaçlar, tıbbi cihazlar veya özel beslenme gereksinimleri var mı?*
- *Yardımcı cihazların (tekerlekli sandalye, işitme cihazı, baston vb.) afet sırasında nasıl korunacağı düşünüldü mü?*
- *İletişim için hangi yöntemler daha etkili olur (işaret dili, yazılı metinler vb.)?*

Acil Durum Çantası Hazırlama

Acil durum çantasına eklenmesi gereken temel malzemeler:

- Özel tıbbi cihazlar ve yedekleri
- Kişisel hijyen ürünleri
- İletişim cihazları ve şarj ekipmanları
- Beslenme gereksinimlerine uygun yiyecekler
- Kimlik belgeleri, sağlık raporları ve acil durum bilgileri

SP'li Bireyler İçin Eklemeler:

- *Kas gevşetici ilaçlar, medikal cihazlar (örneğin, yastık destekleri).*
- *Kas spazmlarını azaltacak sıcak-soğuk paketler.*
- *Özel gıda ihtiyaçları için uzun süre dayanıklı besinler.*

Kişisel Destek Ağı Oluşturma

Gereksinimli bireylerin tahliye sırasında yardım alabilecekleri bir destek ağı oluşturulması önemlidir. Destek ağı:

- *Aile üyelerini, komşuları ve arkadaşları kapsamalıdır.*
- *Afet tatbikatlarına katılarak kriz anında nasıl hareket edileceğini öğrenmelidir.*

3. Afet Anında Yapılması Gerekenler

Kriz Yönetimi

- *Sakin kalmak ve önceden belirlenen plana uygun hareket etmek önemlidir.*
- *Gereksinimli bireyler için uygun güvenli alanlara yönlendirme yapılmalıdır.*

Tahliye Planları ve Alternatif Ulaşım

- *Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için rampa ve asansörlerin güvenliği kontrol edilmelidir.*
- *İşitme gereksinimli bireyler için görsel alarmlar ve işaret levhaları kullanılmalıdır.*
- *Alternatif tahliye yolları önceden belirlenmelidir.*

SP'li Bireyler İçin Özel Davranış Stratejileri

Serebral Palsili (SP) bireyler kriz anlarında kas spazmları veya solunum sorunları yaşayabilir. Kas spazmlarının etkilerini azaltmak için, bireyin rahatlatılması ve uygun bir pozisyonda destek sağlanması önemlidir. Ayrıca, bazı SP'li bireyler solunum desteğine ihtiyaç duyabilir. Solunum desteği sağlamak için bireyin rahat nefes alabileceği bir pozisyonda tutulması gereklidir.

4. Afet Sonrasında Destek ve İyileştirme

Barınma ve Temel Hizmetler

• Barınma alanları, gereksinimli bireyler için erişilebilir şekilde düzenlenmelidir. Barınma alanlarında, erişilebilir tuvaletlerin olmaması büyük bir sorun oluşturur, bu nedenle bu tür altyapılar mutlaka sağlanmalıdır.
• İlaç ve medikal cihaz ihtiyaçları hayati önem arz etmektedir ve ivedilikle karşılanmalıdır.

Psikososyal Destek

Afet sonrası travmayı en aza indirmek için gereksinimli bireylere ve ailelerine destek sağlanmalıdır. Bu destek, SP'li bireylerin sosyal ve duygusal ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, güvenli ve rahatlatıcı bir ortam oluşturulmalıdır.

5. İletişim ve Koordinasyon

İletişim

Serebral Palsili (SP) bireyler, farklı iletişim gereksinimlerine sahip olabilir. Bu nedenle, afet anında ve sonrasında iletişim yöntemleri kişiselleştirilmelidir.

İşitme Engelli Bireyler: İşitme güçlüğü çeken bireyler için SMS uyarı sistemleri ve görsel alarmlar kullanılabilir. Ayrıca, işaret dili veya yazılı metinler aracılığıyla da iletişim sağlanabilir.

Görme Engelli Bireyler: Görme engelli bireyler için sesli uyarılar, sesli rehberlik cihazları ve rehber hayvanlar destekleyici olabilir. Ayrıca, fiziksel ortamda yönlendirmeler için sesli anonslar kullanılabilir.

SP'li Bireyler İçin İletişim: SP'li bireyler, bazı durumlarda konuşma veya dil becerilerinde zorluk yaşayabilir. Bu bireyler için görsel iletişim araçları, işaret dili ve basit yazılı mesajlar kullanılabilir. Bazı SP'li bireyler için ise konuşma cihazları veya dokunmatik ekranlar yardımcı olabilir.

Koordinasyon

Afet sırasında ve sonrasında gereksinimli bireyler için koordinasyon çok önemlidir, çünkü her bireyin ihtiyaçları farklıdır ve bu ihtiyaçların hızlı bir şekilde karşılanması gerekir.

• Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve yerel yönetimler arasında etkili bir iletişim ve koordinasyon ağı oluşturulmalıdır. Bu ağ, afet anında gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına hızlı yanıt verilmesini sağlar.
• Gereksinimli bireylerin bilgileri (adres, özel ihtiyaçlar, iletişim bilgileri) gizlilik ilkesine uygun şekilde kayıt altına alınmalıdır.
• SP'li bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları, tıbbi cihazlarının ve ilaçlarının takibi, güvenli tahliyeleri için önceden belirlenen destek ağları ile düzenli iletişim sağlanmalıdır. Yine, SP'li bireylerin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde kaydedilmesi, afet anında ve sonrasında bu bireylere en uygun desteğin sağlanmasını kolaylaştırır.

6. Depremle Yaşayan Ülkelerden Pratik Örnekler

Afet yönetiminde kapsayıcı ve gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını gözeten yaklaşımlar, farklı ülkelerde etkili uygulamalarla hayata geçirilmiştir. Bu bölümde, Japonya, ABD ve Yeni Zelanda'nın afet yönetimi konusundaki örnek uygulamaları detaylı olarak ele alınmıştır. Bu ülkelerin deneyimleri, Türkiye gibi deprem riski yüksek ülkelerde gereksinimli bireyler için daha kapsayıcı bir afet yönetim sisteminin geliştirilmesi adına önemli ipuçları sunmaktadır.

Japonya: Kapsayıcı Afet Yönetimi

Japonya, depremle yaşamaya alışmış bir ülke olarak afet yönetimi konusunda dünyanın önde gelen ülkelerinden biridir. Özellikle gereksinimli bireylerin afetlerden korunması ve tahliye süreçlerine dahil edilmesi için çeşitli yenilikçi çözümler geliştirmiştir.

Erişilebilir Tahliye Alanları: Deprem sonrası geçici barınma alanları, gereksinimli bireylerin ihtiyaçları gözetilerek tasarlanır. Bu alanlarda rampalar, geniş kapılar ve erişilebilir tuvaletler gibi donanımlar bulunur. Ayrıca, görme gereksinimli bireylerin bağımsız hareket edebilmesi için kılavuz yollar, dokunsal zemin işaretleri gibi çözümler kullanılır.

Görsel ve İşitsel Alarmlar: İşitme gereksinimli bireyler için titreşimli veya yanıp sönen görsel uyarı sistemleri geliştirilmiştir. Bu sayede, işitme gereksinimliler acil durumlara daha hızlı tepki verebilmektedir. Görme gereksinimli bireyler için ise sesli rehberlik cihazları ve acil çıkış işaretleri yaygın olarak kullanılmaktadır.

Toplum Temelli Eğitim Programları: Japonya'da düzenli olarak afet tatbikatları yapılır ve gereksinimli bireylerin ihtiyaçları bu tatbikatlarda dikkate alınır. gereksinimli bireyler, tahliye süreçlerinde aktif katılım sağlamakta ve böylece toplulukların afetlere daha hazır olması desteklenmektedir.

ABD: FEMA'nın Gereksinimli Dostu Planları

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Federal Acil Durum Yönetim Ajansı (FEMA), afet yönetiminde gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik özel stratejiler geliştirir. Engellilik çeşitliliğini göz önünde bulunduran rehberler ve programlarla, bireylerin afetlerden en az zararla etkilenmesini sağlamayı hedefler.

Bireysel Afet Planları: FEMA, her bireyin kendi ihtiyaçlarına uygun bir afet planı oluşturmasını teşvik eder. Örneğin, Serebral Palsili (SP) bireyler için bu planlar, medikal cihazların taşınması, ilaçların korunması ve fiziksel taşıma gereksinimlerini detaylandırır.

Tahliye ve Barınma Alanları: FEMA, afet sırasında kullanılacak tahliye merkezlerini erişilebilir şekilde düzenler. Tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun rampalar ve yatak düzenlemeleri yapılır. Ayrıca, duyusal hassasiyeti olan bireyler için sessiz alanlar gibi özel bölümler oluşturulur.

Kapsamlı Eğitim ve Bilinçlendirme: FEMA, kamu kurumları, gönüllü kuruluşlar ve toplum liderleri için düzenlediği eğitimlerde, gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik çözümleri aktarır. Bu sayede, afet yönetim süreçlerinde gereksinimli bireylere daha duyarlı bir yaklaşım sağlanır.

Yeni Zelanda: Topluluk Destek Ağı

Yeni Zelanda, afet yönetiminde "toplum dayanışması" kavramını merkeze koyar. Özellikle hareket kısıtlılığı olan bireylerin tahliyesi ve afet sonrası yaşam kalitesinin korunması için yenilikçi bir yaklaşım olan "Neighborhood Network" (Komşuluk Ağı) modelini uygular.

Komşuluk Destek Modeli: Bu sistem, afet sırasında bireylerin komşularıyla birlikte organize olmasını sağlar. gereksinimli bireylerin tahliye süreçlerinde yardım alması, komşularının bireylerin özel ihtiyaçlarını öğrenmesiyle kolaylaştırılır. Bu, afet anında hızlı ve etkili bir koordinasyon sunar.

Erişilebilir Afet Çantaları: Yeni Zelanda'da afet çantaları yalnızca temel ihtiyaçları değil, gereksinimli bireylerin özel gereksinimlerini de içerir. Örneğin, tıbbi cihazlar için yedek piller, özel diyetlere uygun gıdalar ve psikolojik destek malzemeleri bu çantalarda bulunur.

Barınma Alanlarının Düzenlenmesi: Tahliye sonrası barınma merkezleri, gereksinimli bireylerin bağımsız hareket edebilmesine olanak tanıyacak şekilde tasarlanır. Ayrıca, toplum liderleri gereksinimli bireyler için kapsayıcı çözümler geliştirilmesi adına düzenli olarak eğitilir.

Gereksinimli Bireyler İçin Kapsayıcı ve Güvenli Afet Yönetimi

Fiziksel Güvenliğin Sağlanması

Güvenli bir ortamın temel taşı, fiziksel mekanların gereksinimli bireyler için uygun hale getirilmesidir. Bu bağlamda, afet sonrası tahliye alanları ve barınma merkezleri gereksinimli bireylerin hareket özgürlüğünü kısıtlamayacak şekilde tasarlanmalıdır. Rampalar, geniş kapılar, kaymaz zeminler ve erişilebilir tuvaletler gibi düzenlemeler standart hale getirilmelidir. Ayrıca, elektrik kesintilerinde medikal cihazların çalışmaya devam edebilmesi için yedek enerji kaynakları sağlanmalıdır. İşitme gereksinimli bireyler için görsel alarmlar, görme gereksinimliler için sesli yönlendirme cihazları gibi teknolojiler, güvenli bir ortamın oluşturulmasında önemli araçlardır.

Psikolojik Güvenlik ve Destek

Afet anında yaşanan kaos ve belirsizlik, gereksinimli bireyler için ekstra stres yaratabilir. Bu nedenle, güvenli bir ortamda psikolojik ihtiyaçlar da göz önüne alınmalıdır. Kriz anında sakin, destekleyici ve açık bir dil kullanmak bireylerin kendini güvende hissetmesine katkıda bulunur. Özellikle Serebral Palsili bireyler gibi stresle fiziksel rahatsızlıkları artabilen bireylerin yanında, güvendikleri bir kişinin bulunması rahatlama sağlar. Ayrıca, bireyin günlük rutinlerinin mümkün olduğunca korunması (örneğin, yemek saatlerinin düzenlenmesi veya ilaç kullanımının aksatılmaması) psikolojik rahatlık sağlar.

Sosyal Güvenliğin Güçlendirilmesi

gereksinimli bireyler için güvenli bir ortam oluşturulmasında sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi kilit bir rol oynar. Aile, komşular ve gönüllülerden oluşan bir destek ağı oluşturulması, bireyin ihtiyaçlarının hızlı bir şekilde karşılanmasını sağlar. Destek ağındaki bireyler, afet sırasında gereksinimli bireylerin tahliyesi ve güvenliği konusunda bilinçlendirilmelidir. Toplum genelinde afet eğitimi ve farkındalık çalışmaları düzenlenerek, toplulukların bu süreçte daha etkin ve duyarlı olması sağlanabilir. Japonya'nın afet tatbikatlarında toplumun her kesimini sürece dahil etmesi, bu konuda önemli bir örnektir.

Afet Öncesi Planlama ile Güvenliğin Güçlendirilmesi

Güvenli bir ortam oluşturmanın en önemli adımı, afet öncesinde yapılacak hazırlıklardır. gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına özel tahliye planları hazırlanmalı ve bu planlar düzenli olarak tatbikatlarla test edilmelidir. Örneğin, tekerlekli sandalye kullanan bir bireyin tahliyesi için yolların açık tutulması veya taşıma yöntemlerinin önceden belirlenmesi hayati önem taşır. Bireylerin ihtiyaçlarına özel hazırlanan acil durum çantaları, ilaçlar ve medikal cihazların yedekleriyle donatılmalıdır.

Güvenli Ortam Birlikte Mümkün

Gereksinimli bireyler için güvenli bir ortam oluşturmak, yalnızca bireylerin fiziksel güvenliğini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onların psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını da gözetir. Teknolojiden faydalanarak erişilebilirlik artırılabilir, toplulukların desteğiyle tahliye ve iyileştirme süreçleri hızlandırılabilir. Afetlere karşı daha dayanıklı bir toplum inşa etmek için bu adımların kararlılıkla uygulanması gerekmektedir. Güvenli ortam, yalnızca bireylerin korunmasını değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı artırarak herkes için daha kapsayıcı bir yaşam yaratmayı mümkün kılar.

Türkiye İçin Çıkarılabilecek Dersler

Bu örnekler, Türkiye'de gereksinimli bireyler için kapsayıcı bir afet yönetim sisteminin nasıl geliştirilebileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır:

1– Erişilebilir Tahliye ve Barınma Alanları: Tahliye merkezleri ve barınma alanlarının gereksinimli bireyler için erişilebilir hale getirilmesi bir öncelik olmalıdır. Rampalar, geniş kapılar ve uygun tuvaletler standart hale getirilebilir.

2– Afet Eğitimleri ve Tatbikatlar: Japonya'da olduğu gibi, gereksinimli bireylerin de katıldığı düzenli afet tatbikatları organize edilmelidir. Bu tatbikatlarda, gereksinimli bireylerin ihtiyaçları test edilerek eksiklikler giderilebilir.

3– Toplum Destek Ağları: Yeni Zelanda'nın "Neighborhood Network" modeli örnek alınarak, mahalle düzeyinde destek ağları oluşturulabilir. Komşular, gereksinimli bireylerin ihtiyaçları konusunda bilgilendirilerek tahliye sürecine katkı sağlayabilir.

4– Bireysel Afet Planları: FEMA'nın teşvik ettiği bireysel afet planları modeli benimsenerek, her bireyin özel ihtiyaçlarına uygun bir plan oluşturması desteklenebilir.

Bu yaklaşımlar, Türkiye'nin afet yönetiminde daha kapsayıcı ve dayanıklı bir sistem oluşturmasına yardımcı olabilir. gereksinimli bireylerin güvenliği, toplumun genel afet dayanıklılığı için kritik öneme sahiptir.

Bu rehber, gereksinimli bireylerin afet durumlarında karşılaşabileceği zorlukları en aza indirgemek için kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır. Afetler, toplumun her kesimini etkileyen olaylardır ve bu süreçte gereksinimli bireylerin güvenliği ve refahı özel bir önem taşır. Sağlıklı bir afet yönetimi için gerekli olan planlama ve hazırlıkların yapılması, afet sırasında ve sonrasında bu bireylerin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde karşılanmasını sağlamak büyük bir fark yaratır.

Rehberde, afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenler, afet planlarının oluşturulması, kriz anlarında özel davranış stratejileri, iletişim ve koordinasyon yöntemleri gibi kritik konular ele alınmıştır. Ayrıca, Japonya, ABD ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin deneyimlerinden faydalanarak, Türkiye'deki afet yönetim sisteminde gereksinimli bireyler için daha kapsayıcı çözümler önerilmiştir.

Afetlere hazırlık, sadece bireylerin fiziksel güvenliğini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını da gözetir. Herkesin güvenliği ve refahı için dayanışmanın güçlendirilmesi, kapsayıcı bir afet yönetiminin temelini oluşturur. Türkiye'nin afet yönetiminde de bu anlayışın uygulanması, toplumun genel afet dayanıklılığını artıracaktır.

Unutmayalım ki, afetlere karşı hazırlıklı olmak sadece bir birey veya kurum meselesi değil, toplum olarak hepimizin sorumluluğudur. Gereksinimli bireylerin haklarını gözeterek, herkese güvenli bir ortam sağlamak mümkündür.

SERÇEV
SEREBRAL PALSİLİ
ÇOCUKLAR DERNEĞİ

SERÇEV
Youtube Hesabı

Avrupa Birliği sivil düşün

Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Serebral Palsili Çocuklar Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.